

Leesvaardig van peuter tot adolescent: onderzoekswerkplaats in de regio

Leesvaardig van peuter tot adolescent: onderzoekswerkplaats in de regio

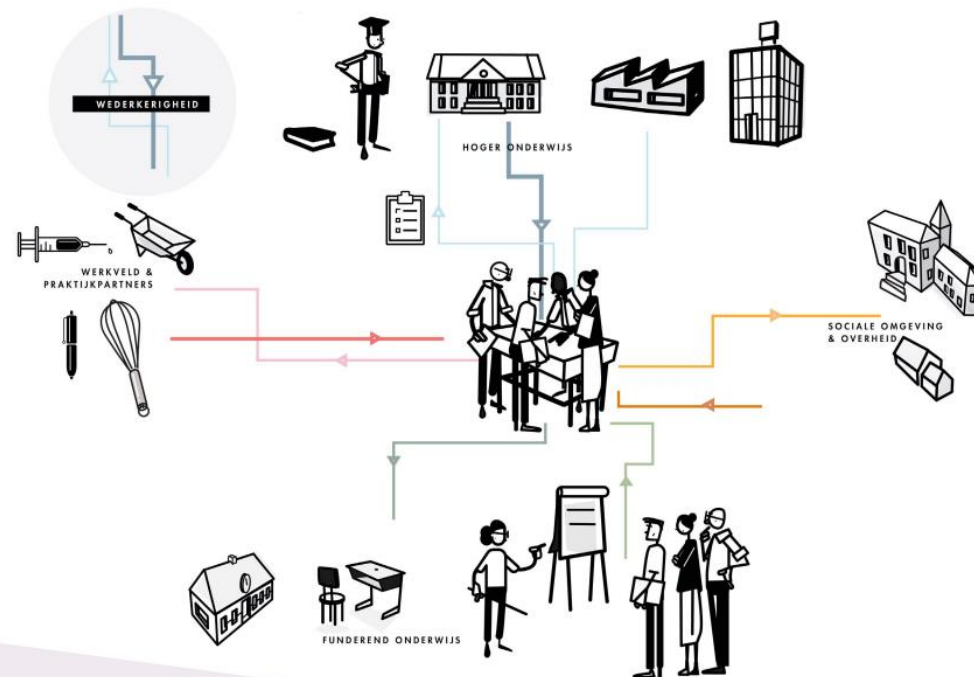
- Velon congres
- 14 maart 2023
- Parallelsessie 4. Ontmoeten: intervisie

- Hilde Kooiker-den Boer
 - Lerarenopleider Nederlands (pabo, HZ University of Applied Sciences)
 - Projectleider Werkplaats Onderwijsonderzoek Leesvaardigheid (Lectoraat Excellence and Innovation in Education)
 - Promovendus Universiteit Utrecht
- Contact: h.s.kooiker@hz.nl

Wat moeten we doen om het leesonderwijs te verbeteren?

Regionale aanpak

Figuur 3

Verbindingen voor een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor onderwijs

De Werkplaats Onderwijsonderzoek Leesvaardigheid

- Samenwerking over onderwijskolommen heen: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, mbo, hbo
- Deelnemers werken aan versterking van het leesonderwijs binnen hun onderwijspraktijk
- Onderzoekende aanpak en gebaseerd op wetenschappelijke inzichten
- Gezamenlijk nadenken over een doorgaande lijn

Startpunt:

Placemat met bouwstenen voor goed leesonderwijs

1

BREED EN GEVARIIEERD AANBOD VAN RIJKE TEKSTEN

Rijke teksten zijn authentieke teksten die niet zijn vereenvoudigd voor het onderwijs. Ze zijn uitdagend voor leerlingen en bieden rijke taal. Vaak hebben ze ook meerdere perspectieven of lagen van betekenis die uitnodigen tot gesprek en nadenken over de inhoud. Daarnaast is het van belang dat leerlingen kennismaken met veel verschillende soorten teksten, zowel verhalend als informatief.

2

MOTIVERENDE EN BETEKENISVOLLE CONTEXT VOOR LEZEN

Als leerlingen intrinsiek gemotiveerd zijn om te lezen, zullen ze meer moeite doen. Intrinsieke motivatie kan bijvoorbeeld ontstaan door succeservaringen te creëren, door rekening te houden met interesses, door autonomie te bieden of door leerlingen samen te laten werken. Het helpt daarbij wanneer leesonderwijs is ingebed in een functionele context en leerlingen teksten lezen met een concreet doel voor ogen dat aansluit bij de leertaak die ze moeten uitvoeren. Dit kan bijvoorbeeld door thematisch te werken of door leesonderwijs te combineren met andere vakken.

3

WERKEN AAN ACHTERGRONDKENNIS EN WOORDENSCHAT

Om een tekst goed te begrijpen, heb je vaak informatie nodig die niet in de tekst staat. Voorkennis helpt om dat soort afleidingen te kunnen maken. Kennis over het onderwerp van een tekst zorgt dus voor beter begrip, vooral bij zwakke lezers. Ook helpt voorkennis om de inhoud van de tekst beter te onthouden. Woordenschat draagt op twee manieren bij aan tekstbegrip: het is essentieel om de inhoud van de tekst te begrijpen, maar het helpt ook in woordherkenning en ontlast daarmee het werkgeheugen.

ONDERZOEKSWERKPLAATS SAMEN WERKEN AAN TEKSTBEGRIP

4

AUTOMATISEREN VAN (DE)CODEERVAARDIGHEDEN

Technisch lezen is een essentieel onderdeel van lezen met begrip. Om de betekenis van de tekst te kunnen achterhalen, moeten lezers de tekst vlot kunnen decoderen. Pas wanneer dit decodeerproces is geautomatiseerd, ontstaat ruimte voor de lezer om zich te richten op de inhoud en de betekenis van de tekst. Om lezen te kunnen combineren met schrijven is ook een geautomatiseerd handschrift belangrijk.

5

INTEGRATIE LEZEN EN SCHRIJVEN

Het combineren van lees- en schrijftaken leidt in veel gevallen tot grondiger lezen en daarmee tot dieper verwerken van de inhoud van een tekst. Ook meer schrijven blijkt een positief effect te hebben op tekstbegrip. De combinatie van lezen en schrijven biedt veel mogelijkheden voor betekenisvolle taken.

6

PRATEN OVER TEKSTEN

Door met je leerlingen in gesprek te gaan over een tekst kun je als leerkracht het begripproces monitoren en begeleiden. Daarnaast is het van belang dat leerlingen ook met elkaar in gesprek gaan over teksten. Op die manier verwerken ze de inhoud van de tekst actief en oefenen ze impliciet het gebruik van strategieën.

7

FUNCTIONEEL GEBRUIK VAN STRATEGIEËN

Het lezen en verwerken van een tekst verloopt niet altijd automatisch, bovendien kan het leesdoel verschillen. Het aanleren van leesstrategieën die leerlingen helpen hun leesproces aan te sturen en te monitoren is effectief gebleken. Daarbij is het wel essentieel dat de leesstrategie geen doel op zich is, maar dat deze past bij het leesdoel en dat leerlingen bewust gebruik leren maken van leesstrategieën.

8

KENNIS OVER TEKSTEN EN TEKSTSTRUCTUUR

Teksten verschillen in doel, inhoud, opbouw en taalgebruik. Kennis over verschillende tekstsoorten en hun specifieke kenmerken helpt bij het leesproces. De lezer weet dan bijvoorbeeld waar hij bepaalde informatie kan vinden in de tekst. Vooral bij het lezen van informatieve teksten is het ook van belang om kennis te hebben van tekststructuren. Het gaat dan om verschillende manieren waarop de inhoud van een tekst geordend kan worden (bijvoorbeeld chronologie of oorzaak - gevolg) en de middelen die gebruikt worden om die structuur te markeren zoals tussenkopjes en signaalwoorden.

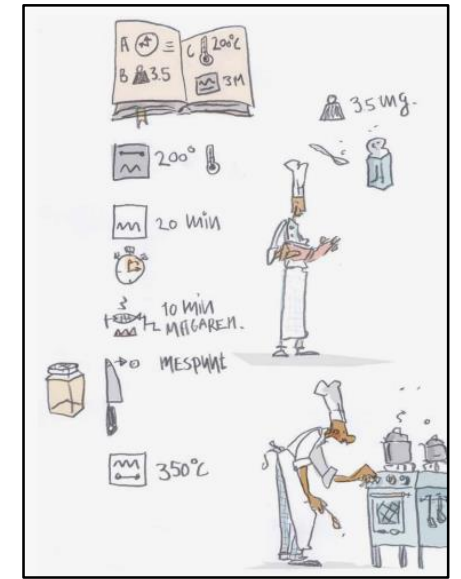
1. Breed en gevarieerd aanbod van rijke teksten

2. Motiverende en betekenisvolle context voor lezen

3. Werken aan achtergrondkennis en woordenschat

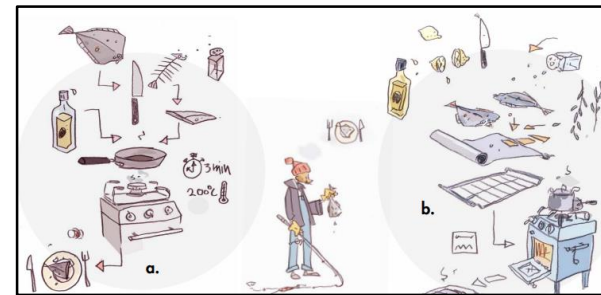
4. Automatiseren van decodeervaardigheden

5. Integratie lezen en schrijven

6. Praten over teksten

7. Functioneel gebruik van strategieën

8. Kennis over teksten en tekststructuur

Tijdpad

Schooljaar
22-23

- verkenning en focus
- pilotfase

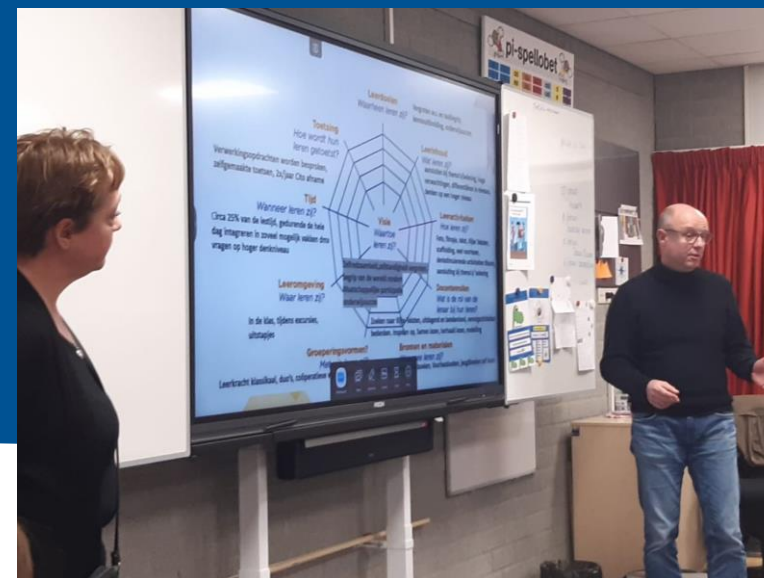
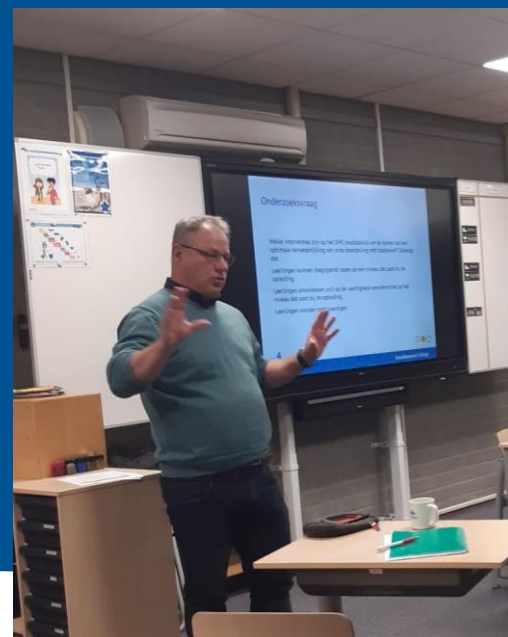
Schooljaar
23-24

- implementatie
- evaluatie en borging

6 bijeenkomsten per schooljaar

Kennisdeling door experts

intervisie

casus

Basisonderwijs (5 scholen)
Werken met rijke teksten, thematische aanpak, verwerkingsopdrachten...

Basisonderwijs (2 besturen)
Ondersteuning leesbeleid op bovenschools niveau, bv. leernetwerk

Voortgezet onderwijs (4 scholen)
Leesbeleid, lezen bij andere vakken

mbo (2 opleidingen)
Aansluiting vo – mbo, taalgericht vakonderwijs

Intervisievragen

1. Hoe kunnen we effectief gebruik maken van het gegeven dat de deelnemers in de werkplaats werkzaam zijn in verschillende typen onderwijs?
2. Welke onderzoeksvragen zijn relevant als het gaat om het vertalen van kennis vanuit wetenschappelijk onderzoek over tekstbegrip en leesdidactiek naar de praktijk van het (lees)onderwijs?
3. Welke onderzoeksvragen zijn relevant in het licht van het vergroten van kennis over de inzet van werkplaatsen onderwijsonderzoek als brug tussen wetenschap en praktijk?
4. Hoe kunnen we studenten betrekken bij de Onderzoekswerkplaats?

WWW.HZ.NL

**Dank voor je
aanwezigheid!**